

Skrivbordsstudie av fågelfauna inför ny kraftledning vid Alby-Tovåsen i Västernorrlands län, 2022

Denna studie faller under offentlighets- och sekretesslagens (2009:400) 20 kapitel, 1§. Studien behandlar sådan information om en i Sverige hotad djurart att det kan antas att strävandet efter att bevara arten inom landet motverkas om uppgifterna blir allmänt kända. Mer information om vilka arter som berörs av sekretess finns på SLU:s hemsida.

SEKRETESS
SKYDDSKLASSAD
INFORMATION

OM RAPPORTEN:

Titel: Skrivbordsstudie av fågelfauna inför ny kraftledning vid Alby-Tovåsen i Västernorrlands län, 2022.

Version/datum: 2022-05-12

Rapporten bör citeras enligt följande: Bergström, M. Keith, S. (2022). *Skrivbordsstudie av fågelfauna inför ny kraftledning vid Alby-Tovåsen i Västernorrlands län, 2022*. Calluna AB.

Foton i rapporten: © Fotografen och Calluna AB.

OM UPPDRAGET:

På uppdrag av: RES Renewable Norden AB (organisationsnummer: 556616-0684)
Lilla Bommen 1
411 04 Göteborg

Uppdragsgivarens kontaktperson: Sigrid Nord (sigrid.nord@res-group.com)

Utfört av: Calluna AB (organisationsnummer: 556575-0675)
Adress huvudkontor: Linköpings slott, 582 28 Linköping
Hemsida: www.calluna.se
Telefon (växel): +46 13-12 25 75

Projektledare: Jakob Sörensen (Calluna AB)

Rapportförfattare: Marcus Bergström & Samuel Keith (Calluna AB)

Kartproduktion: Samuel Keith (Calluna AB)

Kvalitetssäkring: Jakob Sörensen (Calluna AB)

Callunas interna projektkod: JSN0203

Innehåll

Inledning	4
Syfte	4
Metod och analysområde	4
Lagstiftning om fågelfaunan.....	7
Tolkning av data.....	7
Resultat	8
Artdatabanken och Artportalen	8
Kontakt med lokala ornitologer	10
Beskrivning av landskapet	10
Förekomst av skyddsvärda fågelarter	12
Potential för sträckleder	15
Utredningsbehov	15
Slutsatser	17
Referenser	18

Inledning

Naturmiljökonsultföretaget Calluna AB har 2022 på uppdrag av RES Renewable Norden AB genomfört en skrivbordsstudie av fågelfaunan inför nya kraftledningar mellan Alby och Tovåsen i Västernorrlands län med syfte att möjliggöra en preliminär bedömning av områdets ornitologiska värden inför byggnation av kraftledning. Exploatören och slutkund i projektet är Ellevio AB.

Calluna AB är Sveriges största miljökonsultföretag. Företaget är verksamt i hela Sverige med kontor i Linköping, Stockholm, Göteborg, Jönköping, Malmö, Lidköping, Gävle och Kalmar. Calluna har lång erfarenhet av inventeringar och miljökonsekvensbedömningar. Inom företaget arbetar några av Sveriges mest kunniga fågelinventerare och miljökonstuler. Calluna har utfört ett stort antal skrivbordsstudier av fågelfaunan i aktuell del av landet och Callunas inventerare har breda kunskaper om fåglars ekologi och morfologi.

Syfte

Skrivbordsstudien för fåglar syftar till att beskriva och värdera kända kunskapsunderlag för fågelfaunan och beskriver förutsättningarna för fåglar vid projektområdet för kraftledning samt angränsande terräng. Resultatet av studien ligger till grund för bedömning av ytterligare inventeringsbehov i projektområdet.

Metod och analysområde

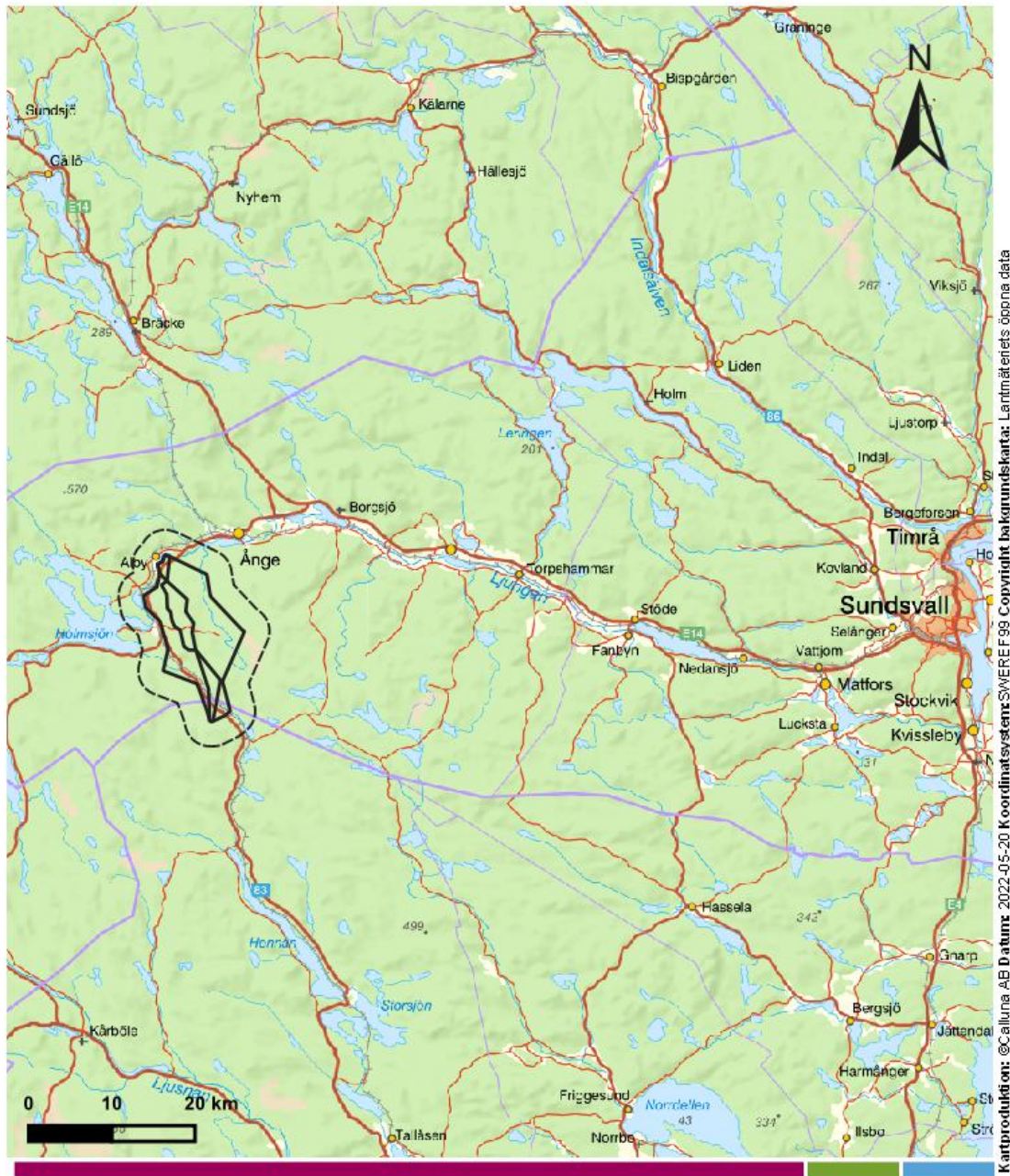
Skrivbordsstudien fokuserar på att utreda fågelfynddata från projektområdet. För att skapa en mer fullständig bild av fågelfyndet i landskapet har en analys även gjorts för ett utökat landskapsavsnitt (buffertzonen) som inkluderar 3 kilometer utanför projektområdet. Benämningen "analysområde" omfattar projektområdet inklusive buffertzonen (figur 1).

Projekt Alby-Tovåsen ligger i skogslandskap söder om Ljungans dalgång och öst om den större sjön Holmsjön i Ånge kommun, Västernorrlands län. Huvudkommunorten Ånge ligger ca 5 km nordöst om projektområdet och närmaste samhällen är Alby strax norr om och Östavall strax väst om projektområdet. Inom projektområdet ligger bymiljön Råsjö, med tillhörande skogsväg. Riksväg 83 följer i stort projektområdets gränsdrawing från syd upp längsmed västra gränsen och viker sedan av mot norr förbi Ånge. Projektområdet går in i Gävleborgs län i syd med ca 2 km. Den totala ytan av projektområdet uppgår till ca 10 960 hektar.

TECKENFÖRKLARING:

- Projektområde
- Buffert 3 km

Projekttyp: Skrivbordstudie
Projektkod: JSN0203
Plats: Alby - Tovåsen
Beställare: RES Renewable Norden AB

Figur 1 Utsnitt ur Sverigekartan över analysområdet, som sträcker sig mellan Alby och Tovåsen i södra Västernorrlands län.

Föreliggande rapport presenterar översiktligt inrapporterade fågelobservationer från Artportalen, samt skyddsklassade data hämtade från Artdatabanken vid analysområdet vid Alby-Tovåsen (figur 1). I tabell 3 nedan sammanfattas de arter som observerats inom analysområdet och som är markerade med SB¹ i bilaga 1 i artskyddsförordningen (SFS 2007:845) och/eller är rödlistade i Sverige 2020 (SLU Artdatabanken (2020) samt arter vars population har minskat med över 50 % sedan 1975 (Ottvall et al, 2008) och har påträffats inom analysområdet. Sökningen har begränsats i årtal mellan år 2000 och 2022. Rödlistade arter anges i hotkategori (NT = Nära hotad, VU = Sårbar, EN = Starkt hotad, CR = Akut hotad, RE = Nationellt utdöd). Arter som är markerade med SB i bilaga 1 till Artskyddsförordningen och som därmed omfattas av fågeldirektivet markeras med "Fdir". Samtliga informationskällor listas i tabell 1 och 2.

Tabell 1. Faktaunderlag som använts vid skrivbordsstudien för fågelfauna vid projekt Alby-Tovåsen. Avstånd avser distans från projektområdet.

Data	Källa	Avstånd	Period
Skyddsklassade fågelarter med häckningskriterium	Artportalen [2022-05-04]	3 km	År 2000–2022
Övriga fågelarter	Artportalen [2022-05-02]	3 km	År 2000–2022
Ortofoto	Lantmäteriet ©	3 km	

Tabell 2. Kontaktade ornitologer och föreningar inför skrivbordsstudien avseende fågelfauna i området.

Namn	Organisation	Befattning/kompetens
Bengt Allberg	Birdlife Medelpad	Fågelskyddsarbete
Jan Lindström	Lokal ornitolog	Lokal ornitolog
Per Heltunnen	Lokal ornitolog	Lokal ornitolog

¹ S: Arten förekommer i Sverige, i fråga om fåglar genom att sådana fåglar häckar regelbundet eller i betydande antal rastar i Sverige, och i fråga om andra arter genom att det i Sverige finns en population som inte är helt tillfällig.
B: Arten har enligt fågeldirektivet eller art- och habitatdirektivet ett sådant unionsintresse att särskilda skyddsområden (fågeldirektivet) eller bevarandeområden (art- och habitatdirektivet) behöver utses. Arten finns upptagen i bilaga 1 till fågeldirektivet eller bilaga 2 till art- och habitatdirektivet.

Lagstiftning om fågelfaunan

Den svenska lagstiftningen för skydd av fågelfaunan baseras i hög grad på EU:s fågeldirektiv. Direktivet är införlivat i den svenska lagstiftningen, bland annat genom artskyddsförordningen (SFS 2007:845) och Naturvårdsverkets förteckning (NFS 2010:11) över naturområden som avses i 7 kapitlet, 27 § miljöbalken. Även jaktlagen och skogsvårdslagen, med flera lagar, är påverkade av direktivet.

Artskyddsförordningen innehåller de i svensk lagstiftning mest detaljerade riktlinjerna för skydd av fågelfaunan i samband med exploateringar. Artskyddsförordningen innebär ett generellt förbud mot att avsiktligt fånga, döda, skada eller störa fåglar. Det finns emellertid vissa undantag i samband med jakt som är angivna i jaktlagen. Enligt Naturvårdsverkets handbok till artskyddsförordningen (Naturvårdsverket 2009) skall påverkan från verksamheter eller åtgärder bedömas utifrån riksdagens mål om gynnsam bevarandestatus på populationen och inte utifrån påverkan på individnivå. Mot bakgrund av detta är det viktigt att i utredningsarbetet och vid bedömning av påverkan fokusera på att skydda djurens fortplantningsområden och viloplatsar samt att undvika påverkan på särskilt hotade arter med en negativ populationsutveckling, dvs arter vars population och bevarandestatus riskerar att påverkas negativt av en kraftledning.

I den syntesrapport som Lunds universitet tagit fram om kraftledningars påverkan på fåglar (Ottvall, R. 2020) har fågelarter som bör prioriteras vid tillämpning av artskyddsförordningen identifierats. Kollisioner drabbar enligt syntesrapporten framför allt större fåglar med sämre manövreringsförmåga. Syntesrapporten nämner även att arter såsom gäss, svanar, vit stork, gråhäger och trana är särskilt drabbade av kollisioner med kraftledningar.

Tolkning av data

Rapporterade fågelobservationer inom aktuellt analysområde vid Alby-Tovåsen har inledningsvis sammanställts. Därefter har de fågelarter sorterats ut som är särskilt skyddsvärda genom att vara upptagna på den svenska rödlistan eller EU:s fågeldirektiv bilaga 1 eller arter som minskat med mer än 50% under åren 1975–2010 (tabell 3).

I tabellen presenteras även effektiviteten av fågelavvisare. Det finns stöd, i en syntesrapport framtagen av Lunds universitet om kraftledningars påverkan på fåglar, för att fågelavvisare kan vara ett effektivt sätt att reducera risken för fågelkollision med kraftledningar (Ottvall, R. 2020). I nämnda syntesrapport sammanställs vilka arter som riskerar kollision med kraftledningar och vilken reduceringseffekt fågelavvisare har. Reduceringseffekten har delats upp i; mycket hög reduceringseffekt (>80 % reducering av antalet kollisioner är att förvänta), hög reduceringseffekt (40–80 % reducering av antalet kollisioner), måttlig reduceringseffekt (20–40 % reducering av antalet kollisioner) samt liten reduceringseffekt (<20 % reducering av antalet kollisioner) (Ottvall, R. 2020). För rovfåglar och ugglor bedöms fågelavvisare ha en begränsad reduceringseffekt. Totalt identifierades i skrivbordsstudien 22 fågelarter vid analysområdet vid Alby-Tovåsen (tabell 3, kolumn RF) som omfattas av Ottvall's syntesrapport ovan.

Utöver analys av ovan nämnda datauppgifter har även uppgifter om områdets fågelfauna erhållits från lokala ornitologer och intresseorganisationer. Dessa uppgifter anges ovan i tabell 2.

Resultat

Artdatabanken och Artportalen

Inom analysområdet finns sammanlagt 66 fågelarter observerade som kan ses som särskilt hänsynskrävande (Rydell m.fl. 2011). 39 av fågelarterna är upptagna på Rödlistan och 27 av fågelarterna är upptagna i fågeldirektivet. 15 fågelarter anses också vara riskarter genom att de har en minskande population med mer än 50% under åren 1975-2010. Vad gäller påverkan på vissa arter och artgrupper från kraftledning (RF) identifierades totalt 22 fågelarter.

Tabell 3: Påträffade fågelarter i projektområdet inklusive 2 km buffertzonen varav de flesta fågelarter är upptagna på den lista som föreslagits av Rydell m.fl. (2011) och som har omarbetats efter den reviderade Rödlistan från år 2015. Övriga förkortningar i kolumnrubriken avser: Antal observationer mellan 2000–2020 (**Antal**), rödlistad år 2020 (**RL**), upptagen på fågeldirektivet (**Fdir**), starkt minskande, -50% (**SM50**), bedömd reduceringseffekt av fågelavvisare (**RF**).

Artnamn	Antal	RL/Fdir, SM50	RF
Backsvala	18	VU	
Berguv	1	VU, Fdir	
Bivråk	6	Fdir	
Björktrast	14	NT	
Bläsand	5	VU	Mycket hög
Buskskvätta	11	NT, SM50	
Dalripa	4	SM50	Måttlig
Domherre	19	SM50	
Drillsnäppa	23	NT	Liten
Duvhök	8	NT	
Dvärgmås	1	Fdir	Måttlig
Enkelbeckasin	4	SM50	Måttlig
Fiskgjuse	11	Fdir	
Fiskmås	18	NT	Hög
Fisktärna	5	Fdir	Måttlig
Fjällvråk	13	NT	
Grå flugsnappare	13	SM50	
Gråkråka	14	NT	Mycket hög
Gråsparv	2	SM50	
Gråspett	15	Fdir	
Grönbena	5	Fdir	Måttlig
Grönfink	8	EN	
Grönsångare	1	NT	
Gulsparv	4	NT	
Gulärta	18	SM50	
Gök	16	SM50	
Havsörn	1	NT, Fdir	
Hornuggla	1	NT	
Hussvala	6	VU, SM50	
Hökuggla	6	Fdir	
Jorduggla	2	Fdir	
Järnsparv	7	SM50	

Artnamn	Antal	RL/Fdir, SM50	RF
Järpe	28	NT, Fdir	Liten
Kricka	8	VU	Mycket hög
Kungsörn	17	NT, Fdir	
Lappuggla	4	VU, Fdir	
Ljungpipare	1	Fdir	Hög
Mindre hackspett	4	NT	
Orre	24	Fdir	Måttlig
Ortolansparv	13	CR, Fdir	
Pilgrimsfalk	1	NT, Fdir	
Rödstjärt	8	SM50	
Rödvingetrast	20	NT	
Skrattmåså	11	NT, SM50	Hög
Slaguggla	1	NT	
Sparvuggla	3	Fdir	
Spillkråka	33	NT, Fdir	
Stare	2	VU, SM50	Mycket hög
Stenfalk	1	NT, Fdir	
Storlom	27	Fdir	Hög
Storspov	3	EN	Måttlig
Svarthakedopping	10	Fdir	Hög
Svartvit flugsnappare	10	NT	
Sångsvan	31	Fdir	Mycket hög
Sävspurv	4	NT	
Tallbit	3	VU	
Talltita	35	NT, SM50	
Tjäder	39	Fdir	Måttlig
Tofsvipa	1	VU	Hög
Tornseglare	8	EN	
Trana	10	Fdir	Hög
Tretåig hackspett	26	NT, Fdir	
Trädpiplärka	18	SM50	
Törnskata	6	Fdir	
Videsparv	1	NT	
Ärtsångare	6	NT	

Kontakt med lokala ornitologer

Bengt Allberg är ordförande för BirdLife Medelpad och är även med i föreningens fågelskyddskommitté. Allberg hänvisar till bl.a. Jan Lindström för information gällande fågelfaunan i området.

Jan Lindström är lokal ornitolog och har inventerat ortolansparv i området men erkänner att han har inga kunskaper när det gäller örn, rovfågel och berguv. Lindström hänvisade till Per Heltunen för information gällande kungsörn och havsörn.

Per Heltunen är lokal ornitolog i Medelpad. Han meddelade att det inte ska finnas något fastslaget kungsörnvirv söder och öster om riksväg 83 (dvs norr och nordost om Östavall). Enligt Heltunen ska det ha setts kungsörn som rör sig inom området men ingen starkare häckningsindikation.

Calluna försökte att kontakta Peter Nilsson från Kungsörngruppen och Länsstyrelsen Västernorrland kontaktades för att diskutera örnförekomsten runt analysområdet. Nilsson har tidigare bidragit med information av örnrevir i Medelpad. Tyvärr har det inte varit möjligt att få kontakt med Nilsson denna gång.

Beskrivning av landskapet

Analysområdet löper genom homogent produktionsskogslandskap, satellitbilder visar kalhyggen i olika åldrar, sammanhållen skog och våtmarker. Området drabbades av granbarkborre under 2010 vilket gjorde att stora områden avverkades samtidigt, det gör att den generella skogsåldern inom projektområdet är låg. Samhällen som angränsar till projektområdet är Alby i norr och Östavall i väst. Större sjöar saknas inom projektområdet men Holmsjön angränsar till analysområdet i väst. Inom projektområdet finns mindre skogssjöar som Råsjön och Juvatssjön. Skogstjärnar finns det gott om inom projektområdet och oftast i anslutning till våtmarker, som myrar och mossar. Större våtmarker inom projektområdet är Storflon, Övre och Nedre Hännasomyran och Svarttjärnen.

Landskapet inom projektområdet är kuperat med flertalet åsar och berg. De högsta topparna är Tovåsen (501 m) och Bodberget (483 m) med storkuperad terräng och mjukt rundade berg. Två mindre bergtäkter/grustäckor syns på satellitbilder från norra delen av projektområdet.

Inom en radie av ca 15 kilometer från projektområdet finns flertalet beviljade vindkraftsanläggningar, de beviljade anläggningarna är Björnberget, Ribberget, Gubbanberget, Fasikan och Storflötten. Dessutom finns en vindkraftsanläggning ute för samråd inom projektområdet Alby-Tovåsen, namnet för den anläggningen är Östavall och är det område som projektområdet för Alba-Tovåsen omringar i figur 1.

Naturreseptatet Floberget ligger helt inom projektområdet i de centrala delarna. Reservatet är 273 hektar stort och bildades 2014. Floberget består av äldre granskog och har stora inslag av lövträd och hög andel död ved (Länsstyrelsen Västernorrland, 2020).

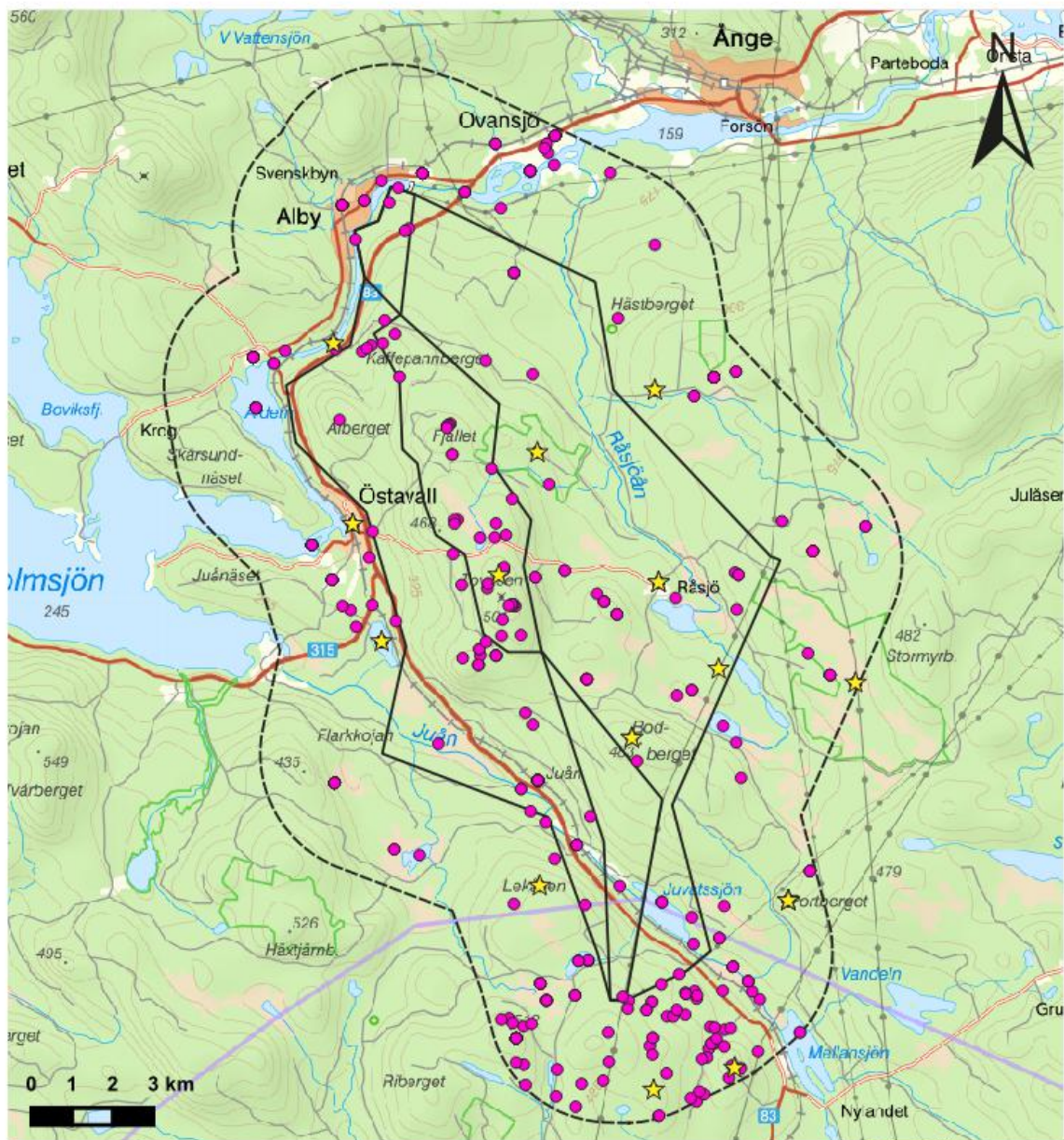
Juån i södra delen av projektområdet är utpekad Natura 2000-område och klassat som naturvårdsobjekt och värdefullt vatten, den främsta anledningen är förekomsten av flodpärlmussla.

Bland de särskilt hänsynskrävande fågelarter som är observerade inom hela analysområdet finns representanter inom flertalet artgrupper. I följande avsnitt presenteras en mer ingående analys av projektområdet och områdets förutsättningar att hysa arter inom fågelgrupperna rovfåglar, lommar, skogshöns och ugglor.

TECKENFÖRKLARING:

- ★ Skyddsklassat ömar
- Skyddsklassat övriga fåglar
- Projektområde
- Buffert 3 km

Projekttyp: Skrivbordstuide
 Projektkod: JSN0203
 Plats: Alby - Tovåsen
 Beställare: RES Renewable Norden AB

Kartproduktion: ©Calluna AB Datum: 2022-05-20 Koordinatssystem: SWEREF99 Copyright bakgrundskarta: Lantmäteriets öppna data

Figur 2. Kartan visar utredningsområdet med samtliga analyserade observationer. Notera att punkterna som anger fågelobservationer i kartan utgörs av fågellokaler på vilka fågelobservationer finns registrerade i rapportsystemet Artportalen, vilket inte alltid betyder att rapporterade fågelobservationer har gjorts vid just dessa platser. En punkt på kartan kan exempelvis innehålla alla fynd vid eller i anslutning till en sjö, ett skogsområde eller ett naturreservat eller liknande. Vidare kan flera observationer vara gjorda från samma punkt (lokal) i kartan. Vilka fågelarter som påträffats i området och var de har observerats framgår av tabell 3.

Förekomst av skyddsvärda fågelarter

Följande genomgång behandlar i detalj de artgrupper som fallit ut av tabell 3. Skyddsvärda arter som har påträffats inom analysområdet presenteras.

Observationer av rovfåglar

Projektområdet och buffertzonen är inte välbesökt av ornitologer vilket speglar det relativt sparsamma underlaget och antalet rovfågelarter. Det förekommer troligen årliga häckningar av fyra arter rovfåglar som kan ses som särskilt skyddsvärda enligt tabell 3, nämligen bivråk (Fdir), duvhök (NT), fiskgjuse (Fdir) och fjällvråk (NT). Bedömningen görs även att vanligare arter som ormvråk, sparvhök, lärkfalk och tornfalk häckar i de miljöer som finns inom projektområdet.

Havsörn har endast rapporterats 1 gång från analysområdet. Norrlandsinland är inte primär utbredning för havsörn men det är en art som ökat mycket under senare år och det är troligt att det kan förekomma häckningar i denna del av landet. Om så gör är det troligast att det är i närheten av någon större sjö eller älv.

Kungsörn har rapporterats 17 gånger från analysområdet. Calluna vet sedan tidigare att kungsörnsrevir förekommer i området från inventeringar i närliggande vindkraftsprojekt. Det finns ingen indikation att projektområdet utgör ett kärnområde för intilliggande kungsörnsrevir och inga rapporter om boplats förekommer. Däremot är det mycket troligt att kungsörn förekommer inom hela analysområdet antingen som förbiflygande eller födosökande individer.

Fiskgjuse har rapporterats 11 gånger från analysområdet. Boplats av fiskgjuse förekommer på fyra platser inom analysområdet, Hällsjön, Rödtjärnen, Storflon och Juvatsån (figur 3). Ingen av dessa platser är direkt inom projektområdet. Exakta positioner framgår inte av rapporterna men boplatserna vid Hällsjön och Rödtjärnen är troligen placerade på punkten för observationen. Med potentiellt fyra boplatser inom analysområdet är fiskgjuse troligen vanlig vid sjöar och vattendrag och utnyttjar dessa för födosök.

Bivråk har rapporterats 6 gånger inom analysområdet och även fast indikationer finns om beteende som visar häckning så finns det ingen lokaliserad boplats i det skyddade materialet från ArtDatabanken. Bivråken häckar i den svenska produktionsskogen och observationerna visar att den även förekommer inom analysområdet.

Fjällvråk har rapporterats 13 gånger från analysområdet. Det finns ingen sentida observation av fjällvråk med boplats eller annan stark indikation av häckning från analysområdet. Det finns rapporter från början av 2000-talet med häckningar kring Stormyran, strax öst om projektområdet.

Duvhök har rapporterats 8 gånger från analysområdet. Ett duvhöksbo finns i södra delen av projektområdet, troligen mellan Nymyran och Sjudartjärnen. Exakt position framgick inte av rapporterna.

Utöver dessa arter finns en observation vardera av pilgrimsfalk och stenfalk. Ingen av observationerna medgav några misstankar om häckning inom analysområdet.

Observationer av skogshöns

Tjäder har rapporterats 39 gånger från analysområdet. De flesta rapporter är observationer av kycklingar och hönor på sommaren eller födosökande tjädrar under vinterhalvåret. Det visar att det finns en reproducerande population tjäder inom analysområdet. Två observationer gäller spelplats. En spelplats ligger vid nordslutningen vid Stormosmyrberget i allra sydligaste delen av analysområdet. Den andra observationen av spelande tjädrar ligger ca 2 km öst om Stormosmyrberget vid berget Svartkölen (figur 3).

Orre har rapporterats 24 gånger från analysområdet. Arten lär anses vara vanlig i området med dominerande produktionsskog som miljö något som passar orren. Från materialet från

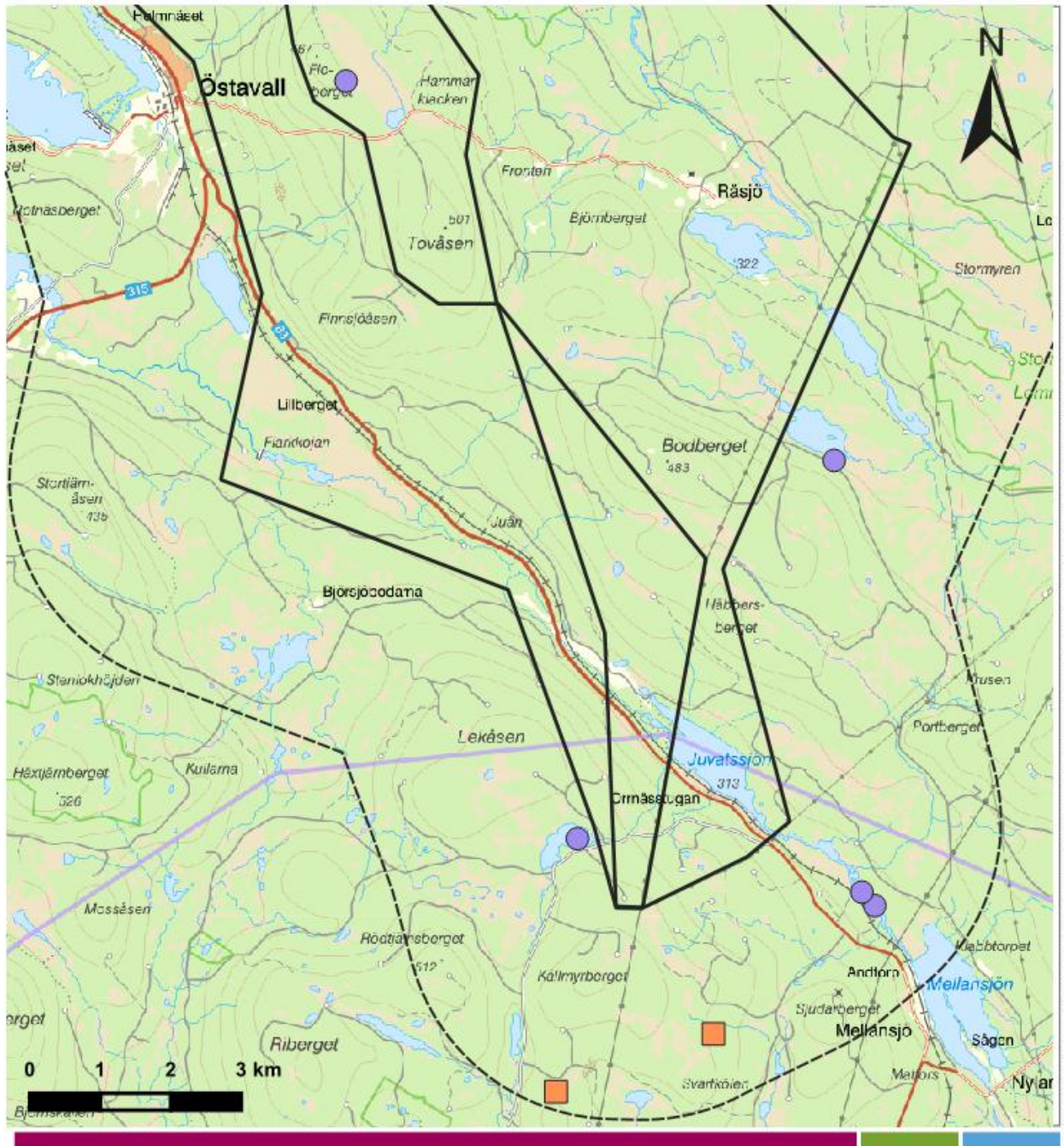
ArtDatabanken så förekommer det två spelplatser inom analysområdet en vid Storflotjärnen och en spelplats vid Övre klovttjärnen. Den senare ser dock ut att vara en spelplats ute på ett kalhygge.

Järpe har rapporterats 28 gånger från analysområdet. Då järpe inte är en areaspelande fågel så brukar arten oftast förbises och är svårare att hitta. Man får anta att järpe förekommer med en stark population inom analysområdet där rätt habitat återfinns.

TECKENFÖRKLARING:

- Häckning fiskgjuse
- Tjäderspelplats
- Projektområde
- Buffert 3 km

Projekttyp: Skrivbordstuide
 Projektkod: JSN0203
 Plats: Alby - Tovåsen
 Beställare: RES Renewable Norden AB

Kartproduktion: ©Calluna AB Datum: 2022-05-20 Koordinatsystem: SWEREF 99 Copyright bakgrunds-karta: Lantmäteriets öppna data

Figur 3. Skyddsvärda observationer från det skyddade materialet från Artdatabanken vid projektområdet. Observera att punkterna visar lokalerna som rapportörerna använt för observationerna och själva bo/spelplatsen eller fågeln måste nödvändigtvis inte ha setts exakt vid punkten

Observationer av lommar

Storlom har rapporterats 27 gånger från analysområdet. Observationerna gäller både födosökande och häckande fåglar. Häckande storlom har påträffats på flera ställen längsmed Ljungan mellan Östavall och Ånge. Storlom får anses vara en art som kan påträffas i de flesta större sjöar inom analysområdet. Häckande storlom är mindre troligt att påträffa inom projektområdet förutom i de två sjöarna Råsjön och Juvatssjön som är stora nog för häckande storlom.

Att observationer av smålom saknas i materialet från artportalen och ArtDatabanken är anmärkningsvärt. Troligen speglar det hur lite området besöks av fågelskådare snarare än att smålom inte förekommer. Det finns många lämpliga skogstjärnar för smålom att häcka i inom Ånge kommun.

Observationer av ugglor

Det har gjorts få observationer av ugglor inom analysområdet. Vanliga arter inom den svenska produktionsskogen som slaguggla (1), pärluggla (3) och sparvuggla (3) är alla påträffade men med få observationer. Hornuggla och jorduggla har rapporterats med en respektive två observationer från Ovensjö i norra delen av analysområdet där öppnare åkermark förekommer. Hökuggla har observerats 6 gånger, alla observationer är från hösten och fyra observationer gäller troligen samma individ. Lappuggla har observerats 4 gånger varav två av dessa är från samma häckning och de övriga två observationerna är ensamma adulta individer.

Berguv har en gammal observation från 2007 och det är ifrån norra delen av analysområdet där väg 83 korsar Ljungan.

Observationer av övriga artgrupper

Observationer av övriga särskilt skyddsvärda arter som inte har tagits upp i någon av artgrupperna ovan utgörs av framför allt tretåig hackspett och backsvala. Tretåig hackspett har observerats mycket kring Stormyran-Lommyran och Flobergets Naturreservat två miljöer att ta hänsyn till. Backsvala förekommer med kolonier inne i Alby och Östavall, något som inte berör projektområdet.

Potential för sträckleder

Terrängen i det omgivande landskapet indikerar inte att projektområdet berörs av någon koncentrerad flyttfågelled. Enligt utsök på Artportalen av sträckande fåglar, finns inga större antal av varken gäss, svanar eller rovfåglar rapporterade från analysområdet.

Utredningsbehov

Kungsörn och Havsörn

Genom kontakt med lokala ornitologer samt genomgång av det skyddsklassade underlaget från ArtDatabanken har det inte framkommit någon indikation av att boplats / revir för kungsörn eller havsörn förekommer i projektområdet. Vindkraftsanläggningen "Östavall" ligger mellan den västra och östra delarna av projektområdet och undersöktes för förekomst av kungsörn i 2010 (Ecogain 2020). Inga observationer av örn gjordes under inventeringen och utredningen visade att det fanns inga sedan tidigare kända kungsörnrevir i området. Calluna ser inget behov av utliggare spelflyktsinventering för att kartlägga häckande örnar i projektområdet.

Övriga rovfåglar

Det finns flera kända boplatser av fiskgjuse i anslutning till projektområdet (figur 3). Callunas rekommendation är att dessa boplatser tas i beaktande vid en utformning av kraftledningsgatans dragnings genom projektområdet och att om möjligt hålla 1 km skyddszone kring området där boplatser har rapporterats. Övriga arter av rovfåglar saknar kända boplatser och närmare positioner. En rovfågelinventering mellan juni-juli bör utföras för att bl.a förbättra kunskap kring flygvägar av fiskgjuse mellan bon och jaktområden.

Skogshöns

Tjäder och orre förekommer med reproducerande populationer inom analysområdet och måste tas i beaktande vid en utformning av ledningsdragnings. Vad gäller tjäder finns det rapporter om två spelplatser i allra sydligaste delen av analysområdet och dessa eventuella spelplatser kommer inte i kontakt med projektområdet. Orre har två kända spelplatser, varav den ena är troligen spel ute på ett kalhygge och därav inte inkluderas i en långsiktig spelmiljö för arten. Calluna rekommenderar att ledningsdragnings planeras i detalj och att skogshöns inventeras utefter ledningsdragnings när en layout har framställts. För tjäder så är första steget att göra en fjärranalys av skogen längsmed ledningsdragnings (samt minst 500m buffert ut från var sida om den planerade kraftledningsgatan), därefter bedöms om det är tillräckligt spelplatsmiljö för tjäder längsmed ledningsdragnings som motiverar en inventering. För orre så gäller inventering om ledningsdragnings passerar öppna naturliga ytor som myrar eller mossar. Inventering av spelplatser för skogshöns utförs i månadsskiftet april-maj om det blir aktuellt.

Lommar

Storlom har rapporterats från flertalet större sjöar inom analysområdet, häckning förekommer och ansamlingar med vuxna individer. Projektområdet saknar större sjöar som skulle kunna ha häckande storlom, undantaget är Råsjön och Juvatssjön. Om ledningsdragnings anpassas till att inte korsa dessa sjöar ser Calluna ingen anledning att inventera storlom för projekt Alby-Tovåsen.

Observationer av smålom saknas i materialet som analyserats och Calluna har ingen vetskap om förekomsten av smålom i området. Däremot är det troligt att smålom utnyttjar skogstjärnar i analysområdet. Calluna föreslår att skogstjärnar som hamnar inom 1 km från ledningsdragnings inventeras för förekomsten av smålom. Smålom inventeras mellan maj och juli.

Ugglor

Ugglor förekommer i skogen inom analysområdet, tex arter som slaguggla och lappuggla häckar. Berguv är en känslig art när det kommer till kraftledningar och har en mörk historia av att vara en av de värst drabbade arterna för eldöd vid kraftledningar. Om fasavståndet är tillräckligt stort på kraftlednings minskar risken för kortslutning och lednings blir säkrare för stora rovfåglar och ugglor. Calluna anser att störst påverkan på ugglor kan komma att bli vid avverkning inför kraftledningsutbyggnad. Eventuella häckningar av ugglor i närheten av ledningsdragnings kan upptäckas vid en linjetaxering för fåglar.

Övriga artgrupper

Utöver redan nämnda artgrupper och arter i denna analys finns det flertalet arter som inte har nämnts från tabell 3 men som är särskilt skyddsvärda. Tättingar är en stor artgrupp som inte har nämnts. Anledningen är att tättingar oftast är små fåglar som normalt undviker hinder i sina miljöer och inte skulle påverkas i samma grad som redan nämnda artgrupper. Det största hotet mot mindre arter är förstörelse av livsmiljöer och byggnation av en kraftledningsgata innebär en mindre påverkan än tex den svenska produktions-skogen med avverkningar och det moderna jordbruket. I 2018 utförde Naturföretaget en linjetaxering längs en planerad kraftledningsträcka

mellan Östavallen och Tovåsen (Naturföretaget 2018). Inventeringen noterade 12 fågelarter upptagna antingen på den svenska rödlistan eller i EU:s fågeldirektiv.

Calluna föreslår en liknande fågelinventering längsmed ledningsdragningen när den är planerad, inventeringen blir en linjetaxering där inventerarna vandrar längsmed ledningsdragningen och noterar samtliga fågelarter utefter den tänkta ledningsdragningen. Förslagsvis med en 200 m buffert ut från var sida om ledningsdragningen. Linjetaxering utförs förslagsvis vid två tillfällen, tidig vår och tidig sommar.

Slutsatser

Calluna drar slutsatsen att projektområdet vid Alby-Tovåsen har få kända förekomster av särskilt skyddsvärda fågelarter. Placering av den nya kraftledningen bör i förstahand ta hänsyn till de kända fiskgjusebon som finns i anslutning till projektområdet och ett skyddsavstånd av 1 km från boplatserna rekommenderas. Kunskapsbristen över andra ornitologiska värden i området gör det svårt att utan inventeringsunderlag identifiera andra boplatser och flygrörelsemönster av fåglar inom området. Initialt tycks den västra delen av projektområdet kunna lämpa sig bättre för att dra kraftledningen då det förekommer ett färre antal småsjöar, utbredning av våtmark är lägre samt att ifrån en flygbildstolkning bedöms skogsmarken bestå till huvudsak av produktionsinriktat skogsbruk. I det västra delen av projektområdet finns det även befintliga linjära strukturer såsom riksväg 83, järnväg och kraftledningar. Att samla byggnationer och strukturer som medföra kollisionsrisk och/eller barriäreffekter kan vara effektivt om fågelfaunan redan har utvecklat ett beteende att undvika dessa områden

Efter en första layout av ledningsdragningen bör eventuella fågelinventeringar planeras och på förhand ser Calluna en nytta av en fjärranalys för spelplatsmiljö för skogshöns, en smålomsinventering vid närliggande skogstjärnar, en inventering av rovfåglar samt en linjetaxering utefter den tilltänkta ledningsdragningen.

Referenser

Artdatabanken (2022). [online] Tillgänglig: <<https://www.artfakta.se>> [2022-05-05]

Artportalen (2022) [online] Tillgänglig: <<https://www.artportalen.se>> [2022-05-04]

Ecogain (2020) Samrådshandling. Vindkraft vid Östavall i Ånge kommun, Västernorrlands län.

Naturföretaget (2018) Fågelinventering längs planerad sträckning av kraftledning i Ånge och Ljusdal kommun.

Naturvårdsverket (2009) Handbok till artskyddsförordningen.

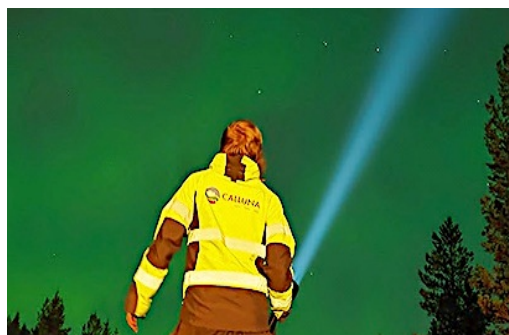
Ottvall, R., Edenius, L., Elmberg, J., Engström, H., Green, M., Holmqvist, N., Lindström, Å., Tjernberg, M. & Pärt, T. (2008) Populationstrender för fågelarter som häckar i Sverige. Naturvårdsverket rapport 5813.

Ottvall, R. & Green, M. (2020) Kraftledningars påverkan på fåglar – en syntesrapport. Rapport, Lunds universitet.

Rydell, J., Engström, H., Hedenström A., Kyed Larsen, J., Pettersson, J., Green, M. (2012) Vindkraftens effekter på fladdermöss och fåglar – en syntesrapport. Vindval

Rydell, J., Ottvall, P., Pettersson, S., Green, M. (2017) Vindkraftens påverkan på fladdermöss och fåglar – uppdaterad syntesrapport. Vindval

SLU Artdatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

CALLUNA

Hemsida: www.calluna.se • E-post: info@calluna.se • Telefon växel: 013-12 25 75

Huvudkontor: Calluna AB, Linköpings slott, 582 28 Linköping